VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za zlatem a magickým kamenem do Jílového

GPS souřadnice: 49.8948050, 14.4931025

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Lehká a příjemná procházka městem a přírodou pro děti od pěti let. Kočárky i kola projedou :). Pejskům se výlet bude líbit, ve městě musejí být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy: 35 km ujedete za 40 minut. Pojedete po dálnici D1 směr Brno, opustíte ji na sjezdu na Jesenici a směrovky vás povedou do Jílového. Samozřejmě záleží na tom, z jaké části Prahy pojedete. Možností je mnoho. Spolehněte se na navigaci. :)

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Na Masarykově náměstí. Ve všední dny + sobota 6-18 hod zde zaplatíte 20 Kč za hodinu. V neděli je parkování zdarma.

Možnost občerstvení: restaurace Florián, restaurace U Dušku, kavárna Zlatý korálek, Obchůdek s kavárnou.

WC: Veřejné WC na náměstí naproti služebně městské policie.

Nejbližší další výlety agentury Velká dobrodružství: Hrusice, Blaník, Kunratice, Vyšehrad, Stínadla atd.

Muzeum Jílové u Prahy (www.muzeumjilove.cz)

Otvírací doba:
ZÁŘÍ–KVĚTEN
pondělí: zavřeno (není-li státním svátkem)
úterý–neděle: 9–12 a 13–16 hodin

ČERVEN–SRPEN
pondělí: zavřeno (není-li státním svátkem)
úterý–pátek: 9–17 hodin
sobota–neděle: 9–17 hodin

Štola Halíře
DUBEN–ŘÍJEN: pondělí–pátek: zavřeno, sobota–neděle: 10–17 hodin

Štola sv. Josefa a štola sv. Antonína Paduánského

DUBEN–ČERVEN + ZÁŘÍ–ŘÍJEN: pondělí–pátek: zavřeno, sobota–neděle: 10–17 hodin
ČERVENEC–SRPEN: pondělí: zavřeno, úterý–pátek: 12–17 hodin, sobota–neděle: 10–17 hodin

Vstupné - Muzeum: Základní - 80 Kč, snížené – 40 Kč, rodinné – 210 Kč

Trojštola (vstup do štol není v muzeu, ale u jednotlivých štol na různých místech v okolí) : Vstupné do všech tří štol platné po celou sezonu: základní vstupné – 240 Kč, děti – 140 Kč.

Trasu pro vás prošla: Lucie Nachtigallová.

Trasu testovaly: sestry Marie a Sára z Benešova.
Mája (7 let): „Mám moc ráda koně a těch jsme viděli hodně, také jsem sahala na kouzelný kámen.“
Sása (5 let): „Hledali jsme různé nápisy a taky jsem se nebála vylézt na rozhlednu.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

Jílové leží asi 20 km jižně od Prahy nedaleko pravého břehu řeky Sázavy. Je obklopené masivní pahorkatinou, která společně s údolím tvoří jedno z nekrásnějších míst v okolí Prahy. Zlato se zde těžilo už v dávných dobách, zdejší revír je považován za nejvýznamnější v Česku. Jílovské zlato dokonce zdobí naše vzácné korunovační klenoty. Režiséru Formanovi se tady zalíbilo natolik, že zde natočil několik scén z oscarového filmu Amadeus. Kde to bylo? Dozvíte se!

Tento výlet vznikl s velkou pomocí Města Jílového u Prahy, které si ho pro vás objednalo. Díky tomu je ZDARMA! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, zveme vás na výlet, ve kterém se to bude blyštět zlatým kovem. Ten se zde pokoušel těžit i známý alchymista císaře Rudolfa II. V Jílovém u Prahy se kutalo zlato dva tisíce let. Za tu dobu vyrvali lidé skalám asi jedenáct tun žlutého kovu. Což by dalo na kostku o hraně pouhých tři čtvrtě metru. Není to trochu málo? Dozvíte se! Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do městské knihovny v otevírací době, dostanete za ni malou odměnu.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte na Masarykově náměstí a rozhlédněte se. Je to tu pohledné, že?

I proto bylo historické centrum v roce 1992 vyhlášeno památkovou zónou. Který domeček se vám líbí nejvíc? Tipneme si, že ten nahoře s věží a obrázkem…

Nejstaršími památkově chráněnými budovami, které současně tvoří historické dominanty města, jsou komplex budov radnice se zachovanými celami okresního vězení, dům Mince (kde je dnes regionální muzeum) a kostel. Tak se ně jdeme podívat.

Začneme právě u **radnice**. Je to dům, kterému se říkalo Věž. Původně tu sídlil rychtář, potom purkmistr s radními. Radnice zde sídlí dodnes.

Vidíte obraz svatého Floriána, patrona hasičů i Jílového?

Proč zrovna Florián? Prozradíme, že městečko bohužel mnohokrát vyhořelo.

Jmenuje se někdo z vás Florián? Pokud tomu tak je (což bychom se hodně divili :)), může jako první odpovědět na první dnešní otázku.

Svatý Florián je považován za patrona profesí, které souvisejí s ohněm: hasičů, hutníků, kominíků, hrnčířů či pekařů. Obvykle je znázorňován v oblečení římského důstojníka s nádobou na hašení. Nebo jak hasí požár. V českých zemích patří k nejuctívanějším světcům.

1. **Jakou stavbu kropí vodou Florián na tomto obraze?**

Hned naproti kostelu je dům s nápisem *Florián.* Na jeho fasádě sedí kamenný skřítek. Jestli to je Florián, nevíme, ale jako patron moc nevypadá. Navíc mu chybí zub!

Komu z vás také chybí zoubek? Pokud jste ještě robátka, nevadí, roste za ním další… Pokud už nejste děti, máte smůlu. Nejste-li ovšem žraloci, protože těm zuby dorůstají stále nové. (Což ale asi nejste, protože by se vám mimo jiné špatně řídilo auto. Dovedete si to představit?)

Navštěvuje vás zoubková víla?

K autorce tohoto textu chodila jeden čas pravidelně. Má totiž tři děti, které od sebe dělilo jen 21 měsíců. Takže zoubky padaly jako jablíčka na podzim. Aby rodina nepřišla na mizinu, začala proto zoubková víla místo penízků a dárečků nosit právě jablíčka. Bylo to opravdu hodně kil! Jen si spočítejte, kolik je to od tří dětí zoubků… :)

Od radnice kráčíme ke kostelu. Jdeme kolem zelenkavého secesního domu, ze kterého na nás kouká kamenná socha paní. Má čelenku s ornamentem a zvláštní účes.

2. **Jaké má tento dům číslo popisné?**

Opatrně projdeme kolem autobusů až do parku.

Najdete v něm pítko? Vidíte, jakou má na „mačkátku“ krásně tepanou kytičku?

A vidíte knihobudku? Poznáte písmenko na ní? Obsahuje ho vaše jméno?

Míříme ke kostelu, v cestě nám stojí překrásný strom. Poznáte, který to je?

Dub letní na náměstí je vysoký 35 m, obvod jeho kmene je 313 cm. Je pěkně rostlý, pravidelný… Snad tu poroste dlouho. :)

Jak se jmenují plody dubu? A které zvířátko je rádo jí? Předveďte zvuk, které toto zvířátko udělá, když žaludy najde.

Jílové u Prahy je už od pohledu městečko s dlouhou historií. Čtyři z jeho staveb vznikly ještě v předhusitském období. Nejstarší je zdejší **kostel sv. Vojtěcha**, který byl postaven už ve 13. století.

Máme tady nějakého Vojtíška? Rozhodně je tu větší šance než u Floriána. :)

Vojtí, zaber za kliku a vstup do kostela.

Nejzajímavějším kusem z vybavení kostela je gotický deskový oltář z roku 1485. Jeden z obrazů na něm namaloval významný český umělec Petr Brandl. Protože bylo Jílové hornické město, jsou na oltářích kromě svatých i dřevěné sochy horníků. Ti pracovali v okolních zlatých dolech a do kostela si podle pověstí vybudovali zkratku pod zemí. Zkuste nějaké horníky na oltáři najít.

Za zmínku stojí také kostelní zvony: klekáníček, umíráček, polední, prostřední a velký. Zvon sv. Vojtěcha váží 260 kg a zvon Panna Maria 315 kg.

Je tady někdo, kdo váží stejně jako zvon Vojtěch? Kolik členů rodiny by se muselo postavit na váhu, aby tolik vážilo?

Zajímavostí kostela je také to, že věž stojí mezi kněžištěm a lodí. Díky tomuto architektonickému unikátu a krásnému gotickému oltáři zde v roce 1983 natáčel režisér Miloš Forman několik scén pro film Amadeus.

U kostela stojí naučná tabule o Masarykově náměstí.

Najděte fotku radnice s Floriánem, u které jsme už byli, a koukněte se na popisek v angličtině.

3. **Jak se *věž* řekne anglicky?**

Třetí významnou stavbou města je tzv. **Dům mince,** který vidíte právě teď.

Dnes v něm sídlí **muzeum**. Také tento příbytek pochází ze 14. století. Krátce patřil Edwardu Kellymu, což byl dvorní alchymista Rudolfa II. Do zdejších končil jej zřejmě přilákalo zlato. Zakoupil v Jílovém asi 12 domů, mezi nimi i Dům mince.

Mezi lidmi prý nebyl příliš oblíben. Kolovala o něm řada pověstí. Říká se, že si v Jílovém známý alchymista najal několik horníků, aby mu vybudovali sklep. Pracovníci však záhy odhalili, že nebudují sklep, ale štolu. A že panu Kellymu nejde o uskladnění mrkve a brambor, ale o zlato. Proto nelenili a tajně si vykutali jakousi boční štolku ke sklepení vedlejšího domku. Na jejím konci byl otvor – okénko. A služka od sousedů poté ve vědru, které mělo dvojité dno, vykutané zlato vynášela. Prostě kradli jako straky. Pan Kelly vždy, když horníkům padla, probíral vykutanou zeminu a náramně se divil, že v ní po zlatu nebylo skoro ani památky. Po čase usoudil, že to nemá cenu, dolování zastavil a horníky propustil. Netušil, mudrc jeden, že v Čechách dokážeme ukradnout fakt všechno. Jeho rozhněvaný duch údajně stále bloudí zdejším muzeum.

Prohlídku muzea i setkání s rozhněvaným duchem si nechte až na čas po výletě. Kdybyste ho navštívili nyní, tak už by se vám pak šlapat nechtělo. Dobře to známe! :)

Regionální muzeum v Jílovém rovněž provozuje tři historické štoly na těžbu zlata. Nevstupuje se do nich samozřejmě z muzea, jsou několik kilometrů od Jílového. A k naší rozladě k nim nevede žádná linka jílovského metra a krtčí taxi je jako naschvál mimo provoz.

Středověká **štola sv. Josefa** se nachází se v Kocourské rokli při jižním okraji Dolního Studeného.

Štolu sv. Antonína Paduánského najdete asi 100 metrů od štoly sv. Josefa. Pravděpodobně také pochází z předhusitského období, avšak výrazněji se tu hloubilo až v 18. století. Trasa zde vede ve dvou úrovních spojených systémem sedmi žebříků.

Třetí **štola Halíře** se nachází při východním okraji jílovského zlatého revíru v katastru obce Pohoří, nedaleko Borku. Jde o průzkumnou štolu raženou v letech 1948 až 1951 v rámci rozsáhlého průzkumu revíru.

Jílové má díky zlatu bohatou historickou minulost. Prý se tady těžilo už v dobách Keltů. V 1. a 3. století před naším letopočtem se tu čile rýžovalo, a to až do dob, kdy za prvních Přemyslovců v 10. a 11. století začala hlubinná těžba. Vrcholu dosáhla ve 13. a 14. století, kdy se Čechy staly jedním z hlavních zdrojů tohoto kovu v Evropě. Město vzniklo z hornické osady v první polovině 13. století a v roce 1348 je Karel IV. potvrdil jako město královské.

Hned za muzeem je branka, která nás odvede do hezkého **parku**. Často se zde konají různé kulturní akce. Mezi ně patří i náš *Pohádkový les*. Startuje právě zde u brány a vede až na Křížový vrch. Tam míříme i my.

Vezmeme to kolem rybníčku.

Vidíte cedulku s obrázky? Poznáte všechna zvířátka na ní?

4. **Jak se jmenuje hmyz na horní kresbě?**

Obcházíme vodu tak, že ji máme po pravé ruce. Z tohoto místa je také dobře vidět budova muzea ze zadní, tedy „parkové“ strany.

Vidíte hrníčky na plotě? Ty si tady asi schoval nějaký vodník. Jak se asi jmenuje, když je z Jílového? Nakukovali jsme, zda na nás z některého z hrnků nehoukne zapomenutá dušička utopence, ale jsou stydlivé. Navíc by neplavcova dušička musela být hodně hloupoučká, protože pokličky nikde… Zkuste místnímu zelenému mužíkovi (neplést s ekologickým aktivistou) vymyslet jméno a napište nám je na veldo@veldo.cz.

Cestou parkem uvidíme na dětském hřišti jeden známý hmyz. Zde ovšem leze v gigantické velikosti. Copak to je za tvorečka?

Psal o něm i spisovatel Ondřej Sekora, k jehož knížkám patří také autorovy nádherné ilustrace. Jak se jmenoval slavný mravenec?

Věděli jste, že Ferda Mravenec slaví 90. narozeniny? Sympatického hrdinu dětských knížek i filmů mohli čtenáři poprvé spatřit v roce 1933 na stránkách Lidových novin, kde Ondřej Sekora působil jako sportovní redaktor a autor rubriky pro děti. Co o světě veselého mravenčího chlapíka s červenou mašlí kolem krku možná nevíte?

Samci mravenců černých rodu Formica či Camponotus ligniperda, k nimž Ferda zřejmě patří, mají křídla. Náš kreslený hrdina je však nemá. A tak se ukazuje, že je Ferda vlastně mravenčí dělnicí. (Což jsme ovšem všichni asi trochu tušili, protože mravenec silnějšího pohlaví by nikdy tolik nedřel.) Do knižních ani televizních příběhů se nicméně nikdy nedostaly úplně všechny Ferdovy příběhy. Některé zůstaly jen na stránkách novin. Patří k nim i komiks, ve kterém si kupodivu Ferda místo namyšlené pihaté hmyzí parádnice vezme pilnou mravenčici a stane se otcem. Z čehož plyne, že vlastně dodnes není tak úplně objasněno, zda byl Ferda mravenčí muž s hendikepem (neměl křídla) či zcela zdravá a nesmírně výkonná mravenčí žena. Možná se cítil tak i tak. Kdo ví? V každém případě předběhl dobu, protože být tím, čím se cítíme, začalo být moderní a normální až relativně nedávno. Jéminkote, že my se v tom parku ztratili! Tematicky zcela jistě…

Podle knižní předlohy vznikla dokonce operní verze Ferdy Mravence! Hrálo ji Národní divadlo v Brně v letech 1977 až 1986. Dvouhodinové dílo se dočkalo 80 repríz. Což je hodně. Na mravence určitě.

Poslední zajímavost o Ferdovi vás možná pohorší (nebo pobaví?). V úplně prvních komiksových příbězích není tehdy ještě bezejmenný mravenec žádný pracovitý dobrák, ale flákač a flamendr. Opije se šťávou z květů, pohoršuje berušky, a navíc kouří fajfku. Námitku proti dýmce vzneslo dětské nakladatelství, které již tenkrát nepodporovalo kouření dětí a mladistvých. V první knize tak Ferdu ještě vidíte bafat z fajfky, po níž už v dalších příbězích není ani vidu, ani pachu.

5. **Jak se jmenovala zlá hmyzí slečna, kterou měl Ferda rád?**

Ve skutečnosti se vědecky tento brouček jmenuje jinak – podle sluníčka a počtu teček, co má na zádech. Věděli byste tedy, jak se nazývá?

A jak se jmenuje nejlepší kamarád Ferdy Mravence?

O tom, kdo je vlastně brouk Pytlík, se vedou dlouhé debaty. Odborníci se sice většinou shodují, že jako jediná postava ze Sekorových knih nepředstavuje žádný konkrétní živočišný druh, ale… Pytlíkův životní příběh napovídá, že se jedná o létajícího dřevokazného brouka, nejspíš o nějaký druh červotoče. Jak sám Pytlík vzpomíná, narodil se jako larvička v kině v opěradle sedadla. A během svého zrání stačil až do zakuklení zhlédnout všechny filmy, co tehdy dávali. Proto všechno zná a všechno ví.

Vycházíme z parku a držíme se červeno-bílé turistické značky, která nás povede téměř celým dnešním výletem.

Za parkem odbočíme doprava k „parkovišti“ a kolem ohrad, ve kterých se pasou koníčci. Suneme se až na vrchol kopce.

Koníčky nehlaďte ani nekrmte, jen si je prohlédněte.

Cestou najdete cedulku, která vysvětluje, proč se koníci nesmí krmit a proč mají náhubek. Zjistěte, respektujte a ověřte si u rodičů, zda jste vše pochopili správně. Je to moc důležité vědět. Špatné krmení způsobuje zvířátkům bolestivou smrt.

Pastviny jsou úžasné, koníkům se tady musí žít parádně. Myslíte, že si užívají krásných výhledů? Nebo spíš šťavnaté travičky?

Podle nás jsou koně nejkrásnější zvířata na světě. Jaká zvířátka se líbí vám?

Znáte nějakou pohádku o koních? Co třeba tu o tom, který má zlatou hřívu? Jak se jmenoval chrabrý jinoch, jehož nejlepším přítelem byl také koník a který musel předstírat, že je němý?

A nesmíme samozřejmě zapomenout na Juráška. Ve které pohádce vystupoval? Napovíme…

Kdepak ty, ptáčku, hnízdo máš?
Skrýš a zázemí
Vždyť ještě léčky málo znáš
Málo zdá se mi

Hej, břízo bílá, skloň se níž
Dej ptáčku náruč svou a skrýš
Já pak můžu jít a v duši klid
Můžu pak mít…

Znáte nějaké písničky o koních?

Nás napadá třeba:

Já mám koně, vraný koně; Když se zamiluje kůň; Prší, prší, jen se leje; A já sám, vždycky sám své koníčky;Tam, kde zem duní kopyty stád, …

Zapomněli jsme na některou? Určitě ano!

Za zpěvu dojdeme až ke křížku. Když se pěje, kopečky bolí méně, že?

Jsme na **Boží skále**, ze které je božský výhled!

Podívejte se na rozcestník. Které místo je odsud vzdálené 5,5 km?

6. **Napište název obce.**

Z nadmořské výšky 413 metrů se na louky, město Jílové a podstatnou část zlatonosných hor kouká náramně nádherně. Kdysi však mělo toto místo mnohem větší význam než jen dívací. Svědčí o tom i jeho název. Navíc se říká, že vyzařuje zvláštní pozitivní energii. Prý hlavně oblast u balvanu – menhiru.

Samotný menhir vypadá jako vrcholový orientační bod. Jeho poloha mezi dvěma stromy z něj dělá skoro až poutní místo. Toho zřejmě chtěli jeho dávní stavitelé dosáhnout, většina menhirů skutečně stojí na nějakém větším či menším návrší, takže je dobře viditelné a pouť k němu není tak úplně pohodový špacír.

Ptáte se, co že menhir vlastně je?

Lidé v dávných časech vztyčovali kameny (takzvané menhiry) například tam, kde byl někdo pochován. Nebo na místech, která jim připadala vhodná k přinášení obětí bohům. Vyvýšeniny byly také ideální k pozorování hvězd, v nichž se skrývají naše osudy, a k zahození nebyly menhiry ani jako orientační body, pokud někdo v divoké krajině zabloudil. (O nějaké navigaci v mobilu mohli ještě vaši prarodiče jen snít, natož nějaký ztracenec před stovkami let.) V Česku stojí desítky takových balvanů. Mnohé jsou pokládány za prehistorické. K čemu však vlastně doopravdy sloužily, ještě nikdo stoprocentně neprokázal.

Jak byste dnes takový menhir využili vy? Napadá vás něco? Že by jako grilovací kámen…?

Kameni se v bretonštině říká men. *Slovo* dlouhý *je bretonsky* hir. *Když to dáte dohromady, vznikne vám* menhir. *A když si ho najdete například na netu, dozvíte se, že menhir je obvykle neopracovaný kámen zasazený člověkem svisle do země. Takové objekty se řadí mezi* megality, *zpravidla velké a těžké balvany, jež zejména v severozápadní Francii, Španělsku, Anglii či na Korsice stavěli pravěcí lidé někdy od sedmého do prvního tisíciletí před naším letopočtem. Zřejmě nejznámější památkou tohoto druhu je anglické Stonehenge.*

K některým menhirům a také na další místa se zvláštní energií vedou i naše další výlety s tajenkou. Třeba ke kamenným řadám u Kounova nebo do kláštera v Panenském Týnci či na Moravu do Rosa Coeli.

Dotkněte se kamene, naberte energii… A vyrazíme dolů z kopce po zelené značce k největším dolům v oblasti. Od megalitů se tedy vrátíme ke kamenům, které se blýskají.

Jedenáct tun vzácného kovu (latinsky aurum), které kdy byly v jílovském revíru vykutány, skutečně není málo. Je to celá čtvrtina veškerého zlata, co jsme kdy na území republiky vytěžili. Těžba v Jílovém s přestávkami pokračovala až do roku 1970, kdy byla pro svou nerentabilnost (nevýhodnost) zcela zastavena. Těžební činnost však zanechala ve městě a jeho okolí četné stopy.

V Jílovém u Prahy se těžilo dva tisíce let… Takže to vychází na 5,5 kg ročně. Z čehož plyne, že zlato je fakt vzácný kov a že Čechy nikdy žádným pořádným zlatým dolem nejsou ani nebudou. :) Pokud doufáte, že při okopávání okurek na zlato narazíte, nedoufejte. To už je snad pravděpodobnější ropa.

Scházíme po hřebeni kopce kolem listnáčů s krásnými plody. Jak se stromy jmenují? A jejich plody? Jak se jmenoval známý loupežník z Jičína, který je používal jako náboje do své bambitky? Znáte ho z večerníčku.

7. **Jak se jmenuje loupežníkova žena?**

Jílovské zlato poznali badatelé i na svatováclavské koruně, která je součástí státního pokladu. Víte, kde je uložena a jak se k ní dostat?

Svatováclavská koruna je nejstarší a nejvýznamnější součástí českých korunovačních klenotů. S jablkem a žezlem je uložena v Korunní komoře v katedrále sv. Víta. Pod sedmi zámky. Jeden klíč má prezident, další předsedové senátu a parlamentu, čtvrtý premiér, pátý pražský arcibiskup, šestý primátor hlavního města Prahy a sedmý probošt Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze. Pořadí není důležité, protože prostě při odemykání nesmí nikdo chybět. Ani sebedražší zámečník z havarijní služby by nepomohl…

Podle novodobé pověsti každý člověk, který není oprávněn korunu nosit, ale nasadí si ji na hlavu, do roka zemře. V listopadu roku 1941 si ji prohlédl a možná (důkazy neexistují) i nasadil zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich. Zemřel na následky atentátu 4. června 1942.

Velká zlatá žíla byla prý objevena u Jílového náhodou. Jistý pražský měšťan Jan Rotlev zde již úspěšně doloval, ale ouha – žíla zmizela, skončila. Pan Rotlev byl ale přesvědčený, že se někde blízko schovává ještě jiná. Platil proto horníky, aby dál kutali. Jenže zlato stále nikde. Majitel dolu se dostal na mizinu. V okamžiku největší krize sáhla jeho obětavá paní na dno truhly a věnovala mu svůj zlatem protkávaný šlojíř. (V době gotiky se tak říkalo svatebnímu závoji.) Jan ho prodal, za utržený peníz nakupil lůj do kahanů a najal horníky k poslednímu pokusu o nemožné.

Ráno přišel do dolu a viděl, že si na jeho draze zakoupeném loji pochutnávají myši. Vybuchl vzteky, čapl první kutan (krumpáček), který mu přišel pod ruku, a mrštil jím po hlodavcích. Myšky prchly, kutan se zasekl do zeminy… A objevila se velká zlatá žíla.

Takhle jednoduché to bylo! Stačí se rozzlobit a něčím do něčeho třísknout! :) (Zkoušeli jsme, ale nám to nefungovalo.)

Za vytěžené zlato poté Jan Rotlev vykoupil zpátky vše, co předtím prodal, a manželce daroval ještě nádhernější šlojíř. V Havelské ulici v Praze 1 nechal rodině postavit nádherný dům U Závoje. Stojí tam dodnes a nápis na něm hlásá:

Závoj drahý dala svůj s obětavostí – panu Rotlevovi by přinesl štěstí – hned na Hoře Kutné dále doloval – velkého se tím bohatství dodělal.

Všechno by sedělo, jen ta Kutná Hora nás trochu mate… Budeme se muset zeptat nějakého jílovského historika. A dáme vám vědět. Nebo za nás „vykutáte“ na internetu vy, jak to bylo, a dáte nám vědět?

Vcházíme do chatové osady. Držte se šipek, je to spíše směr doprava a občas se zdá, že tudy ani žádná pěšinka mezi ploty ani nevede. Ale vede!

Vidíte napravo domečky s úly? Kdo rád med? My moc. Na čerstvém chlebu s máslem! Znáte nějakou pohádkovou včelku? Třeba Máju? Jak se jmenoval její včelí kamarád?

V úlu je matka jediná samice s vyvinutými pohlavními orgány. Dělnice je mají zakrnělé. Každé včelstvo má jen jednu dospělou matku a každá matka se páří (miluje) jen jednou v životě. Ovšem se 6 až 10 trubci. Sperma si pak uchovává v semenném váčku po celý život. (Upřímně řečeno, je nám záhadou, jak je možné, že se nezkazí. Správně by ho měla zmrazit!) V případě úhynu matky se jedné nebo více dělnicím aktivují vaječníky. Jenže dost zbytečně. Páření stejně nejsou schopny. Kladou jen neoplozená vajíčka, z nichž se líhnou výhradně trubci. Proto se těmto náhradním matkám říká trubčice. Trubčice již nikdy nepřijmou novou matku, a tak je včelstvo odsouzeno k zániku. Trubcokladná matka je pro každého včelaře komplikací, ovšem trubčice hotovým neštěstím.

Cestička mezi ploty nás odvede na kraj lesíka. Jím pak scházíme k hlavní silnici.

Zkuste najít na brance jedné z chatek obrázek ohně. Myslíte, že to tady má Florián pod kontrolou? :)

Přicházíme k silnici, na které odbočíme doleva. Po chodníčku za chvilku dojdeme až k rozcestníku, který nás pro změnu pošle doprava.

Na pravé straně vidíme zelenkavý domeček s červenou střechou. Stojí u něj socha nahé paní s kšiltovkou. Kdo se hihňá? Máte Smolíčka pacholíčka! :) Na mlýn se totiž podíváme jen takhle z dálky, takže žádné zkoumání nahotinek zblízka nebude! :) Silnici překročíme až o pár desítek metrů dále.

Podměstský mlýn vznikl kolem roku 1620. V době první republiky patřil bankéři Rudolfu Schmausovi, který se v České národní bance zabýval padělanými penězi. (Nevyráběl je, ale odhaloval!) V současné době je mlýn zrekonstruován, slouží jako školicí středisko a přístupný je po domluvě. Rudolfu Schmausovi je zde věnována malá expozice.

Na rozcestníku *PODHRAZSKÝ MLÝN* najděte místo, které se jmenuje jako koření.

8. **Napište název rozhledny.**

Nastupuje trošičku protivná část cesty. Půjdeme do kopce. Abychom vás nebrzdili v tempu a nemuseli jste se zdržovat čtením, tak si s vámi dáme sraz až nahoře. Aby to ale nebylo tak jednoduché, stejně dostanete 4 úkoly. Budou to úkoly hledací!

Zkuste cestou najít:

1/ paroží na chatě,

2/ vodníka u rybníka,

3/ mravence na dopravní značce,

4/ značku: *ZÁKAZ VSTUPU – PODDOLOVÁNO*.

Za 15 minut se na vás těšíme u naučné tabule s nápisem *U SV. ANNY*.

Z návrší Svaté Anny máme hornické městečko jako na dlani. Všude okolo nás i pod námi byla země provrtána desítkami dolů. Skoro jako ementál. Víte, co je to ementál? Dobrý sýr. (A na to, že bývá samá díra – správněji řečeno oko –, také docela drahý.)

Kde se těží, tam je potřeba dřevo. Aby ve vyhloubených chodbách nespadlo horníkům všechno, co je nad nimi, na hlavu, musely se v nich ze dřeva vytvořit výztuže. Pozůstatky po těžbě jsou v okolních lesích dodnes patrné.

Najdete tu stopy po rozlehlých rýžovištích, zbytky šachet i valy po středověkém dolování. Nebezpečná místa jsou oplocená, většinu bývalých nalezišť si ale můžete prohlédnout. Jílovské zlato přitom existuje dodnes. Podle odborníků čeká v podzemí ještě sedm tun ryzího kovu. Dobývání by už ale nebylo ekonomické. Nadšenci se pokoušejí zlato v místních potocích alespoň rýžovat. Vydatné štoly byly dlouhé stovky metrů, ostatní jen desítky metrů do délky či hloubky. Všude se až do konce těžby pracovalo ručně.

Posledním zdejším velkým dolem byl Pepř. Dnes nad ním stojí turistická rozhledna Pepř. Tam právě míříme.

Podívejte se na naučnou tabuli. Hlavně na její dolní část.

9. **Které zvíře vidíte na tabuli?**

Zkusíme najít výklenkovou kapličku jedné z patronek horníků – sv. Anny. Je hodně dobře schovaná.

Svatá Anna se stala ochránkyní matek a manželství, patronkou šťastných porodů, horníků, mlynářů, truhlářů, tkalců, krejčích, provazníků a také čeledínů. Její ochranou se zaštítila i taková města, jakými jsou Florencie, Innsbruck či Neapol. Ba i celé země, například Bretaň nebo Québec. Zbožní křesťané se k ní přicházeli modlit za déšť, proti bouřce, ale také za nalezení ztracených předmětů. Až tedy opět nebudete moci najít klíče, ponožku, svačinu nebo mobil, obraťte se na Aničku.

Asi 100 m jihovýchodně od kapličky býval důl Petr (zpustošen husity roku 1420). Prostor dolu a okolí byl po staletí rekultivován, dnes je pokryt loukami. Která zvířata se na nich pasou? A co by na ně řeklo zvíře, které jste viděli na naučné tabuli? To by byla mela! :)

Od rozcestníku pokračujeme po červeno-bílé značce doprava směrem k rozhledně.

Nalevo je domeček a na plotě cedulka s mužským jménem. Vidíte? My máme Fandů v rodině hned pět. Co vy?

Stoupáme na horu Pepř. Proč se jmenuje zrovna pepř, a ne třeba rozmarýn nebo kari, nevíme, ale vyslovuje se těžce. Aby nám to šlo lépe, procvičíme si trošku jazýčky. Zkuste bez přeřeknutí říct:

Kmotře Petře, kmotře Petře, nepřepepři toho vepře. Jestli, kmotře Petře, vepře přepepříš, sám si, kmotře Petře, vepře sníš. Vem, Petře, pepře, opepři vepře, opepři, ale nepřepepři.

Než odbočíte doprava k rozhledně, zkuste na stromě najít cedulku s luxusním gravírováním a nápisem *PIVNICE*.

Kdo z tatínků má žízeň? Nebojte, dočkáte se. Za chvilku budeme v cíli!

Ještě poslední kopeček… A jsme na Pepři!

Třicetimetrová ocelová telekomunikační věž nabízí z otevřeného ochozu krásný kruhový výhled. Tato netradiční rozhledna z roku 2007 se nachází v nadmořské výšce 449 metrů, je vysoká téměř 31 metrů a na její vyhlídkovou plošinu vede 91 schodů. Dohlédnout lze na Cukrák, Prahu s Žižkovským vysílačem a Petřínem. Za nimi uvidíte krajinu Českého středohoří s horou Říp. Dále jsou vidět Veselý vrch, Brdy i Hřebeny, ale také Konopiště, krajina kolem řek Sázavy a Vltavy a samozřejmě – a především – město Jílové u Prahy.

Od rozhledny to už je do města jen kousek. Projdeme kolem vysílače a zastavíme se na vyhlídkovém místě s velkým křížem a další naučnou tabulí. Nás ovšem tentokrát zajímá kříž.

10. **Jak se jmenuje spolek v Jílovém, který nechal kříž vztyčit?**

Naposledy se podívejte na město z výšky a pomalu se vracejte do jeho středu. Rovně za nosem směrem ke kostelu.

Tipnete si, proč se Jílové jmenuje, jak se jmenuje. Není to tak těžké! :)

Název obce je odvozen od druhu zdejší půdy, tedy od jílu. Původně jméno Jílový náleželo vrchu, který se zde nachází. Na jeho úpatí lidé vypírali zlato právě z jílu. Z tohoto kopečku se teď sypeme do městského dolíčku. Kdyby zapršelo, možná bychom se po jílu klouzali…

Projdeme vilovou zástavbou, mineme knihobudku s mašinkou a kolem dalšího krásného secesního domu dojdeme až ke kostelu. Zde na nás čeká poslední dnešní otázka.

Vedle kostela najděte lípu, která zde byla vysazena ke 100. výročí vzniku Československa. Je u ní cedulka.

11. **Opište poslední slovo.**

Hurá! Máme vyluštěno!

Copak to na nás kouká za divné jméno? Vzpomene si někdo? O tomto pánovi jsme dnes už jednou mluvili a dům, který

koupil, stojí jen pár metrů od vás.

Čtení spíše pro rodiče, aby děti neztratily iluze. :)

Kelly byl předním alchymistou na dvoře císaře Rudolfa II. Habsburského. Pocházel z Anglie, kde působil jako lékárnický pomocník a obecní písař. Kvůli padělání listin byl zbaven úřadu a kat mu za trest uřízl obě uši. K zajištění existence si poté vybral alchymii. Pro jistotu si změnil jméno a svou potupu – bezuchost – skrýval pod dlouhými vlasy. Zakotvil na dvoře císaře Rudolfa II., později po roce 1584 vstoupil do služeb Viléma z Rožmberka. Získal hrad Liběřice, statek Novou Libeň a devět vesnic. Skvělý vzestup byl korunován prudkým pádem. Příčinou byl souboj s Jiříkem Hunklerem, kterého Kelly zabil. Císař ho za to vsadil do vězení na Křivoklátě. Zde strávil alchymista dva a půl roku. Nepomohly ani přímluvy anglické královny Alžběty I. nebo Viléma z Rožmberka. Ze zoufalství spáchal v přítomnosti své ženy a dcery sebevraždu.

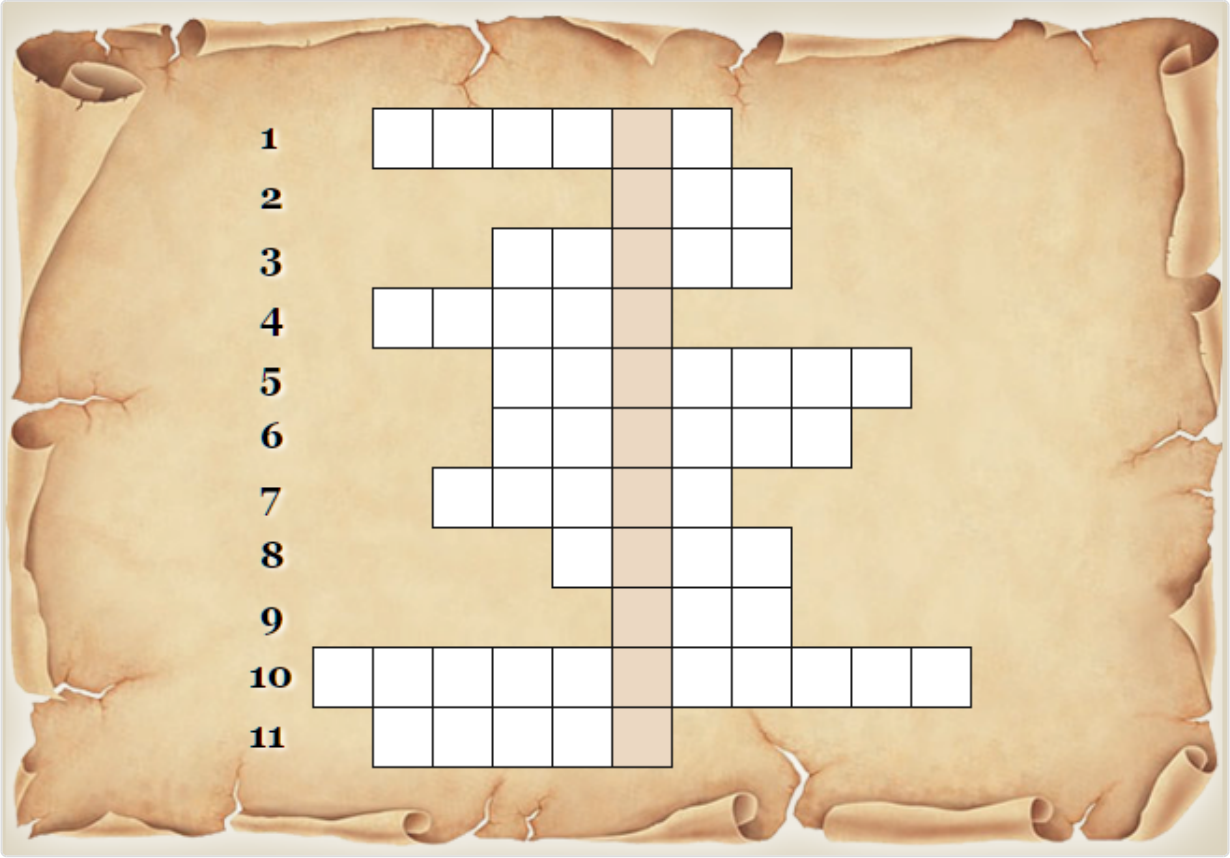
S vyluštěnou tajenkou zajděte do městské knihovny v otevírací době. Dostanete za ni malý dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webu: www.muzeumjilove.cz, www.kudyznudy.cz, jilovskezlatedoly.cz

Otázky k tajence

1. **Jakou stavbu kropí vodou Florián na tomto obraze?**
2. **Jaké má tento dům číslo popisné?**
3. **Jak se *věž* řekne anglicky?**
4. **Jak se jmenuje hmyz na horní kresbě?**
5. **Jak se jmenovala zlá hmyzí slečna?**
6. **Napište název obce.**
7. **Jak se jmenuje loupežníkova žena?**
8. **Napište název rozhledny.**
9. **Které zvíře je na tabuli?**
10. **Jak se jmenuje spolek v Jílovém?**
11. **Opište poslední slovo.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 09.11.2026 15:06